

POLA ROJAN

Informations Forlag
St. Kongensgade 40C
DK-1264 Kbh. K

tel: +45 33 69 60 07
fax: +45 33 69 60 18
forlag@information.dk
handelsbetingelser
CVR: 49711816

ERGENEKON
Tyrkiet bag facaden

Pola Rojan

304 sider
ISBN:978-87-7514-258-3

ERGENEKON

BESKRIVELSE

”Jamen, drengene kæmper jo imod kommunisterne”

I 1974 får den nyindsatte tyrkiske ministerpræsident, Bülent Ecevit, en overraskelse. Under et fortroligt møde beder landets generalstabschef Semih Sancar om et stort økonomisk bidrag. ”Vi skal bruge dem til Kontoret for Særlig Krigsførelse.” Bülent Ecevit har aldrig hørt om dette kontor, og indleder en undersøgelse. Først i dag, over 30 år senere, er der ved at blive kastet lys over det, der er blevet kaldt ”Tyrkiets dybe stat”. Retssagen ruller, men mysterierne er langt fra opklaret. Denne sag har fået navnet ”Ergenekon”. Journalisten Pola Rojan har gennem flere år indsamlet materiale om det lyssky netværk af militærpersoner, højreorienterede gadebander, narkosmuglere og terrorister, der siden det moderne Tyrkiets fødsel har været statens skygge og systematisk har myrdet og tortureret etniske mindretal og politiske dissidenter. Denne bog er den første danske afdækning af ”Tyrkiets dybe stat”. En intens skildring af en bloddryppende virkelighed, der overgår fiktionen.

Udkom 19. april 2010

ANMELDERCITATER

"Pola Rojan er korrespondent ... Det research-arbejde, han her har leveret, fortjener den højeste respekt. Ikke alene for det faglige niveau, men også fordi det er gennemført med risiko for livet."

Arne Mariager, Fredericia Dagblad

"Det er en yderst velskrevet og spændende bog, om hvorledes fascismen, de kriminelle og udemokratiske kræfter arbejder."

Bjarne Nielsen, Arbejderen

"Dansk journalists skildring af Tyrkiets nationalistiske bøller har international klasse" ****

Peter Høgmund, Fyens Stiftstidende

"Bogen er spændende at læse fra start til slut (næsten som en krimi), men det, at dette her er autentiske beskrivelser, gør blot bogen endnu mere gruopvækkende. Bogen formår klart at dokumentere det samarbejde, der er mellem ultranationalistiske grupper, voldelige attentater og magteliten i Tyrkiet, og hvordan den udtalte fjende især var PKK."

Mie Poulsgaard, Kulturkapellet

"En forbløffende indføring i et mærkværdigt og skræmmende politisk system ... en højaktuel bog om et vigtigt emne."

John Hansen, Jyllands-Posten

"En dynamisk og rædselsvækkende beretning ... Hvis man er til spændingsromaner, og savner historisk og politisk indsigt i et land, der udgør en vigtig brik i NATO's strategi overfor Sovjetunionen og nu et ustabil Mellemøsten, kan 'Ergenekon' kun anbefales."

Mikkel Schou, TV Flux

"Ingen titler går som denne bog bag den demokratiske facade og afdækker landets mørke side."

Lektørdtalelse

OM FORFATTEREN

Pola Rojan, f. 1981, journalist, uddannet cand.comm. og Tyrkiet-korrespondent for Morgenavisen Jyllands-Posten. Pola Rojan har skrevet om en lang række tyrkiske forhold, dækket adskillige valg fra Tyrkiet for dansk dagspresse de seneste år og desuden stået bag en TV2-dokumentar fra Nordirak i 2007, hvor han bl.a. interviewede PKK's fungerende leder, Murat Karayilan.

UDDRAG

1978: Bahcelievler-massakren

Natten til den 9. oktober 1978, Ankara, Tyrkiet:

Lægerne og sygeplejerskerne på hospitalet er dybt forbløffede.

Den unge mand på båren foran dem er indsmurt i blod fra adskillige skudhuller i kroppen, da han i halvbevidstløs tilstand bliver bragt ind på hospitalet sent om natten. Tilsyneladende kun et mirakel har reddet den 23-årige Serdar Alten fra at lide samme skæbne som sine kammerater.

Som den eneste overlevende fra de blodige begivenheder mindre end en time forinden er Serdar opsat på at afgive forklaring til politiet hurtigst muligt. Måske i vished om, at tiden er knap. Hans tilstand er yderst kritisk og ustabil, forklarer lægerne ham, så han må for alt i verden ikke overanstrenge sin i forvejen afkræftede krop. Men Serdar gentager fattet sit krav om at komme til at tale med politiet her og nu. Foruden gerningsmændene er han det eneste vidne til aftenens forløb. Det står klart kort tid efter, det lokale politi får overblik over situationen og straks får nedfældet den dødeligt kvæstede Serdars vidneudsagn.

Søndag den 8. oktober 1978, Bahcelievler-distriktet, Ankara:1

Serdar Alten tilbringer aftenen foran fjernsynet med fire af sine venner i en beskeden delejlighed i det centrale middelklassekvarter Bahcelievler i hjertet af den tyrkiske hovedstad. De er alle studerende ved byens forskellige universiteter og kender primært hinanden fra deres fælles politiske arbejde i det venstreorienterede Tyrkiets Arbejderparti (TIP).

Den lille ungarlehybel på første sal er et populært samlingssted for kredsen omkring den lille vennegruppe. Deres kammerater fra både universitetet og partiet kommer og går med jævne mellemrum, får et varmt måltid, en sludder og somme tider en seng at sove i. Derfor kommer det heller ikke bag på de unge denne aften, da det banker på døren omkring klokken 22. I samme sekund døren bliver åbnet, stormer fire bevæbnede mænd ind i den lille, sparsomt møblerede dagligstue og beordrer straks de fire unge ned på gulvet. Mens to af mændene holder de lamslåede unge i skak, gennemroder de to andre mænd hastigt det tilstødende værelse. Den lille lejlighed rummer ikke mange gemmesteder, og de to mænd peger pistolerne truende mod de chokerede unge og spørger insisterende om, hvor de har gemt våbnene. "Hvad fanden er I for nogle kommunister, hvis I ikke en gang har våben?," vrissede en af dem sarkastisk ud i stuen. Mændene er tydeligvis ikke overbeviste om, at lejligheden ikke gemmer på våben, som beboerne

hårnakket påstår, så stuen og køkkenet bliver også gennemrodet og undersøgt, mens de unge på gulvet bliver håndfast bagbundet med kabler og deres mund lukket med klude.

Det går lidt efter lidt op for de bevæbnede mænd, at der ingen våben er at finde, og desuden er der mange flere personer i lejligheden, end de havde regnet med. De beslutter sig for at sende to mænd ud for at konferere med gruppens leder, der sidder bag rattet i en parkeret bil et stenkast fra hovedindgangen. De får besked på at afvente ordrer.

Samtidig i lejligheden banker det på døren med tre slag. Man har indbyrdes i den bevæbnede gruppe aftalt netop tre slag som en slags løsen. Men da en af de bevæbnede mænd åbner døren, står der en fremmed ung mand. Han går formentlig ud fra, at det er en typisk politifælde, han uforvarende er faldet i, og optræder derfor roligt og gør ingen modstand, da han bliver hevet ind og bagbundet. Inden længe banker det igen på døren. Men denne gang lyder der kun to slag. Endnu en ung mand står i opgangen. Han får samme behandling som sine kammerater. I soveværelset ligger der nu syv kneblede personer på gulvet. Inden længe er overfaldsgruppens fire oprindelige medlemmer også samlet, da to af dem kommer tilbage fra at have rådført sig med lederen ude i bilen. Med sig har de en flaske æter. Lederen har besluttet, at de unge skal bedøves, køres parvis væk fra lejligheden og henrettes i udkanten af byen. Bundet som de er, er de unge på gulvet ikke i stand til at yde modstand. Men mændene har vanskeligheder med Serdar, som mod forventning ikke mister bevidstheden fuldstændig af æteren. Han bliver derfor hevet ud i bilen som den første. Men lederen bag rattet, der sidder og kigger de unges identitetspapirer igennem, vil ikke have Serdar ind i bilen. "Der var du sorme heldig, kammerat. Høvdingen forbarmede sig over dig," siger den ene af håndlangerne smilende til Serdar, mens han slæber ham tilbage i lejligheden. I stedet vil lederen have de to ud, som de i virkeligheden kom efter: Faruk Erzan og Salih Gevence, begge i starten af tyverne og studerende ved byens tekniske universitet. Faruk og Salih er samtidig nogle af de mere fremtrædende medlemmer af Arbejderpartiets ungdomskorps.

I bevidstløs tilstand bæres Faruk og Salih ud på den stille gade og ind i bilen, der hastigt kører fra stedet. Inden lederen træder på speederen, giver han en ny ordre. Der har lige lydt en politisirene i nabolaget, som har gjort lederen ængstelig, så planen om at køre dem væk parvis er ændret af sikkerhedsmæssige årsager: De resterende fem unge i lejligheden skal dræbes på stedet.

Mens de to tilbageblevne mænd overvejer, hvordan man mest effektivt og lydløst udfører ordren, er en af de unge på soveværelsegulvet, Osman Uzunlar, ved at komme til bevidsthed. Den ene af mændene advokerer for at kvæle samtlige unge til døde og vil demonstrere teknikken på Osman, der er begyndt at røre på sig. Manden griber fat i en stålbøjle og vikler den tynde metaltråd rundt om Osmans hals og strammer til. Hans ansigtsskulør begynder at blive blå, og hans øjne spærres op. Men manden må give op halvvejs, da han med det stive metal ikke formår at lukke Osmans ilttilførsel nok til tage livet af ham. I stedet går han ud på badeværelset, væder et håndklæde i vasken, folder det omhyggeligt og vikler det om den gispende Osmans hals. Efter et kort øjeblik stopper Osmans krop med at spjætte. Men kvælningsmetoden har taget for lang tid, mener den anden mand, og sammen bliver de enige om at henrette resten med pistolskud.

I boligblokken lige over for den lille lejlighed har to unge politibetjente fælles privatadresse. Den ene vågner med et sæt ved lyden af pistolskud i nabobygningen og når at tælle en halv snes skud, inden han når at komme ud af fjerene og ud på altanen. Herfra ser han en person løbe hastigt ud af hovedindgangen og videre ned ad gaden i meget høj fart. Han griber sin tjenestepistol og får vækket sin kammerat. Døren til den lille lejlighed på første sal står åben, da de to betjente når op af trapperne. Den første, de får øje på, er Serdar Altens bagbundne og næsten livløse krop i en blodpøl. Men han er i live. Hårdt kvæstet af fire skudhuller i overkroppen bliver han i al hast bragt til et nærliggende hospital.

Næste dag har nyheden om massakren i den lille lejlighed i Ankaras Bahcelievler-distrikt bredt sig til hele landet. Udover de fire personer på første sal har politiet også fundet ligene af Faruk og Salih, der i løbet af aftenen blev kørt væk af gerningsmændenes leder, på en øde mark mere end tredive kilometer uden for byen. Bagbundne og likvideret med et enkelt nakkeskud hver. Mærker på deres livløse kroppe vidner om mishandling, inden de blev skudt, formodentlig er de blevet afhørt af gerningsmanden.

Selv om blodige begivenheder med politiske undertoner efterhånden var blevet hverdagskost i Tyrkiet i slutningen af 1970'erne, skilte dette tilfælde sig ud. Der var tale om en kollektiv henrettelse af syv personer, frem for de mere udbredte likvideringer af enkeltpersoner på daværende tidspunkt. Og i modsætning til de ofte meget spontane skudvekslinger mellem de politiske grupper på gader og stræder omkring især universiteterne var drabene i Bahcelievler efter alt at dømme nøje planlagt. Gerningsmændene havde taget sig tid til at indsamle oplysninger om beboerne, de vidste præcis, hvem de skulle gå efter, og den brutalitet, hvormed mordene var blevet udført, var som skræddersyet til at sende et kraftigt og utvetydigt signal til offentligheden.

Inden for nogle måneder lykkedes det politiet at indkredse gerningsmændene til en særligt trænet kampcelle inden for den ultranationalistiske organisation De Grå Ulve (Bozkurtcular), et landsdækkende korps af radikale, militante nationalister, som fra slutningen af 1960'erne og helt frem til 1990'erne udførte bombeangreb og likvideringer mod venstrefløj. Det er i dette netværk af paramilitære ultranationalister, man fandt gerningsmændene til Bahcelievlermordene. De ansvarlige Ulve i kampcellen var centreret omkring en enkelt karismatisk lederskikkelse, som hele den skæbnesvangre aften i oktober 1978 befandt sig bag rattet på en parkeret bil i Bahcelievler: Abdullah Catli, en overbevist, tyrkisk ultranationalist og næstformand i Ulvenes landsorganisation, Idealisterne. Catli blev siden en af de mest omdiskuterede paramilitære lederskikkelser i Tyrkiets nyere historie. Ham vender vi tilbage til.

Begivenhederne i Bahcelievler-lejligheden har sat dybe spor i den politiske bevidsthed i Tyrkiet. Massakren er blevet et dystert symbol på en tid, der mest af alt mindede om en fuldblodsborgerkrig, hvor hele bykvarterer, arbejdspladser og offentlige institutioner i tyrkiske storbyer enten var under venstresocialisters eller højrenationalisters kontrol. Universiteternes forskellige fakulteter, statsfabrikker, styrelser og sågar hospitaler var skarpt opdelt mellem de forskellige fløje, der konstant lå i sammenstød og mod slutningen af 1970'erne dagligt mistede medlemmer til hinandens våben. Eksempelvis insisterede den 23-årige, hårdt sårede Serdar Alten i ambulancen på mordaftenen på at blive kørt til Hacettepe Sygehus, i stedet for det nærmeste Numune Sygehus, hvis ansatte og ledelse på det tidspunkt var kendt for at høre til på den yderste højrefløj. Selvom fløjene primært var delt over en højrevenstreakse, var der ikke tale om to homogene, rivaliserende poler.

De militante venstrefløjsgrupper stod langt fra sammen, men var splittet mellem Moskva-tro kommunister, som indbyrdes var delt mellem leninister og trotskister, Beijing-tro maoister, latinamerikansk inspirerede marxister, nationalsindede tyrkiske socialister og kurdisk-sindede venstregrupper. Og fra disse hovedgrupper udgik der en underskov af fraktioner, der hver især repræsenterede en nicheposition inden for deres ideologi-teoretiske spektrum. Anderledes homogen var den militante højrefløj, der var totalt domineret af de disciplinerede og militært trænede Grå Ulve. Ulvenes ideologiske mentor og politiske overhoved i disse blodige årtier var den legendariske og berygtede koldkrigsofficer, oberst Alparslan Turkes, som i tråd med bevægelsens fascistiske ideologi og ledelsesstruktur gik under titlen Føreren. Men til forskel fra de venstreorienterede nød Ulvene godt af en særdeles aktiv støtte fra staten. Oberst Turkes fik hurtigt held med at gøre sine paramilitære styrker til en integreret del af statens kamp mod venstreorienterede i hele Tyrkiet.